

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τέταρτος

Συνδρομή ἰτησιαί: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰαννουαρίου ἐκάστου ἔτους· καὶ εἶνε ἰτησιαί — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

25 Σεπτεμβρίου 1877

Ἡ μετάφρασις τῆς ἐπομένης πραγματείας τοῦ διασημοῦ Γάλλου οικονομολόγου Bastiat, ἣν συγγραφεὺς τις δικαίως ἀπεκάλεσε «χρυσὴν κλεῖδα τῆς ἐπιστήμης», ἐγένετο ἐκ τῆς ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις πρὸς διάδοσιν κοινωφελῶν γνώσεων Ἐταιρίας, Bibliothèque Franklin καλουμένης, δημοσιευθείσης 7ῃ ἐκδόσει τοῦ πρώτου τόμου. Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΟΡΩΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΟΡΩΜΕΝΟΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ F. BASTIAT.]

PROOIMIUM.

Ἐν τῇ οικονομικῇ σφαίρᾳ πράξις τις, ἕξις τις, νόμος ἢ διάταξις δὲν παράγουσιν ἐν μόνον ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ἀποτελεσμάτων σειράν. Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων μόνον τὸ πρῶτον εἶναι ἄμεσον, μόνον αὐτὸ ἐμφανίζεται συγχρόνως τῇ αἰτίᾳ, αὐτὸ εἶναι τὸ ὀρώμενον. Τὰ ἄλλα ἐκτυλίσσονται διαδοχικῶς, εἶναι τὰ μὴ ὀρώμενα. Εὐτύχημα ἂν προωρῶντο.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ δοκίμου καὶ μὴ δοκίμου οικονομολόγου εἶναι ὅτι ὁ μὲν δεύτερος περιορίζεται εἰς τὸ ὀρώμενον ἀποτέλεσμα, ἐν ᾧ ὁ πρῶτος καὶ τὸ ὀρώμενον βλέπει καὶ περὶ τῶν προορατέων σκέπτεται. Διαφορὰ ἔπειρας, διότι πάντοτε σχεδὸν συμβαίνει τὸ μὲν ἄμεσον νὰ ἦναι ὠφέλιμον, τὰ δὲ ἀκόλουθα ὀλέθρια, ἢ τάναντα κακία.

Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι ὁ μὲν μὴ δοκίμος ἐπιδιώκει μικρὸν τι ἐνεστώδες ἀγαθὸν, μὴ προσέχων εἰς τὸ ἐπακολουθήσον μεγαλύτερον κακίον, ὁ δὲ ὄντως οικονομολόγος ἐπιδιώκει σπουδαῖον μέλλον ἀγαθὸν, ἀδιαφορῶν περὶ τοῦ ἐνεστώτος ἀσημάντου κακοῦ.

Ἄλλως τε τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει ἐν τῇ ὑγειᾷ, ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ ἐν ἄλλοις. Συχνάκις ὅσον ἡδέυτεροι εἶναι οἱ πρῶτοι καρποὶ ἕξσεώς τινος, τόσον πικρότεροι εἶναι οἱ τελευταῖοι. Ἀπόδειξις ἡ ἀκολασία, ἡ ὀκνηρία, ἡ ἀσωτεία. Ὁ εἰς τὸ ὀρώμενον λοιπὸν προσηλούμενος καὶ μὴ μαθὼν νὰ διακρίνῃ τὸ μὴ ὀρώμενον ἐγκαταλιμπάνεται εἰς ὀλεθρίας ἕξεις οὐ μόνον ἐκ κλίσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ προλογισμοῦ.

Οὗτος εἶναι ὁ μοιραῖος θλιβερὸς κύκλος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀμαθῆς ἐκ κοιτίδος οὐσα κινεῖται εἰς τὰς ἐαυτῆς πράξεις ὑπὸ τῶν ἀμέσων ἀποτελεσμάτων, τῶν μόνων ἐν τῇ νηπιότητι ὀρατῶν. Διὰ μακροῦ χρόνου μανθάνει τὰ λοιπὰ.

1. Γεννηθέντος τῷ 1801 καὶ ἀποβιώσαντος τῷ 1850.

ΤΟΜΟΣ Δ' — 1877.

Δύο, κατὰ πολλὰ διάφοροι, διδάσκαλοι τὴν διδασκουσι τὸ μάθημα τοῦτο ἢ πείρα καὶ ἢ πρόβλεψις. Ἡ πείρα ὁδηγεῖ ἀποτελεσματικῶς, ἀλλὰ μετ' ἰταμότητος. Μὰς διδάσκει τὰ ἀποτελέσματα πράξεώς τινος, καθιστῶσα αὐτὰ ἡμῖν ἐμπαισθητά. Οὕτω, καιόμενοι ὑπὸ τοῦ πυρὸς μανθάνομεν ὅτι τὸ πῦρ καίει. Ἀντὶ τοῦ ἰταμοῦ τούτου διδασκάλου ἤθελον, εἰ δυνατόν, ἕλλον ἡπιώτερον, τὴν πρόβλεψιν. Διὸ θέλω ἐρευνήσαι τὰς συνεπείας οικονομικῶν τινῶν φαινομένων ἀντιτάσσω τοῖς ὀρωμένοις τὰ μὴ ὀρώμενα.

I. H ΣΥΝΤΡΟΦΕΙΑ ΨΕΛΟΙΣ.

Ὅσοι παρευρέθητε θεαταὶ τῆς τρομερῆς ὀργῆς τοῦ ἀγαθοῦ Εὐπόλιδος, ὅτε ὁ ἀνόητος υἱὸς του ἐπύνηριψεν ὠρκαίαν τινα ὕελον, βεβαίως παρετηρήσατε ὅτι ὅλοι, οἷονοι ἐκ συνθήματος, ἔδωσαν εἰς τὸν ἀδημονοῦντα πατέρα τὴν ὁμόφωνον ταύτην παρηγορίαν: «Κάθε κακὸν ἔχει καὶ τὸ καλὸν του. Τοιαῦτα περιστατικὰ εἶναι χρήσιμα εἰς τὴν βιομηχανίαν. Πῶς θὰ ζήσῃ ὁ κόσμος; Τί θὰ ἐγίνοντο οἱ ὕελοιοι, ἂν δὲν ἐσυντρίβοντο αἱ ὕελοι;»

Ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ τῆς παρηγορίας περιέχεται θεωρία ὅλη, ἣν τινα ἀνάγκη νὰ συλλάβωμεν ἐν τῇ ἀπλουστάτῃ ταύτῃ περιπτώσει ὡς ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἐγκλημα, διότι αὐτὴ αὐτὴ κατὰ γράμμα διέπει δυστυχῶς τὰς πλείστας τῶν οικονομικῶν ἡμῶν διατάξεων.

Ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι ἀπαιτοῦνται ἕξ φράγκα εἰς ἀνόρθωσιν τῆς ζημίας, ἂν τις εἴπῃ ὅτι ἕνεκα τοῦ περιστατικοῦ τῆς ὕελου ἢ βιομηχανία αὐτῆς ἔλαβεν ἕξ φράγκα, ὅτι ἐκ τούτου ἢ βιομηχανία αὐτῆς ἔλαβεν ἐμφύχων ἀνάλογον τῶν ἕξ φράγκων, συμφωνῶν πληρέστατα ὅτι ὁ συλλογισμὸς εἶναι ὀρθός. Ὁ ὕελοιοὺς ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, ἀντικαθιστᾷ τὴν συντριφθεῖσαν ὕελον, λαμβάνει τὰ ἕξ φράγκα, τρίβει ἕξ εὐχαριστήσεως τὰς χεῖρας καὶ ἐσωτερικῶς συγχωρεῖ τὰ ψυχᾶς τῶν ἀποθαρμένων τοῦ ἀνόητου παιδίου. Ἴδού τὸ ὀρώμενον.

Ἄλλ' ἂν συμπεράνη, ὡς συχνάκις συμβαίνει, ὅτι εἶναι εὐτύχημα νὰ συντρίβωνται αἱ ὕελοι, διότι ἐκ τούτου κυκλοφορεῖ τὸ ἀργύριον καὶ ἐμψυχουται ἡ βιομηχανία, τότε ἀναγκάζομαι νὰ φωνάξω—«Στάσου! ἡ θεωρία σου ἀρκεῖται εἰς τὸ ὀρώμενον, μὴ προσέχουσα νὰ διακρίνῃ τὸ μὴ ὀρώμενον».

Τὸ μὴ ὀρώμενον εἶναι ὅτι δαπανήσας ὁ Εὐπολις ἐξ φράγκα εἰς πράγμα τι δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ δαπανήσῃ αὐτὰ εἰς ἄλλο. Τὸ μὴ ὀρώμενον εἶναι ὅτι ἂν δὲν εἶχε ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν συντριφθεῖσαν ὕελον, ἤθελεν ἀντικαταστήσει τὰ παλαιὰ ὑποδήματά του π. χ. ἢ προσθέσει ἐν βιβλίον εἰς τὴν βιβλιοθήκην του. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἤθελε κάμει οἰανδήποτε ἄλλην χρῆσιν τῶν ἐξ φράγκων, ἣν δὲν δύναται μετὰ τὸ συμβᾶν τῆς ὑέλου νὰ κάμῃ.

Ἄς κάμωμεν λοιπὸν τὸν λογαριασμὸν τῆς καθ' ὅλου βιομηχανίας.

Τῆς ὑέλου συντριφθείσης, ἡ βιομηχανία αὐτῆς ἐμψυχοῦται ἀναλόγως τῶν ἐξ φράγκων. Τὸ ὀρώμενον.

Τῆς ὑέλου μὴ συντριφθείσης, ἡ ὑποδηματοποιητικὴ βιομηχανία, ἡ οἰαδήποτε ἄλλη, ἐμψυχοῦται κατὰ τὴν αὐτὴν τῶν ἐξ φράγκων ἀναλογία. Τὸ μὴ ὀρώμενον.

Ἐχοντες δὲ ὑπ' ὄψιν τὸ μὴ ὀρώμενον, καθὼ ἀρνητικὸν, καὶ τὸ ὀρώμενον, καθὼ θετικὸν, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ καθ' ὅλου βιομηχανία, ἡ τὸ σύνολον τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, δὲν ὠφελεῖται ἐκ τῆς καταστροφῆς ἢ ἐκ τῆς μὴ καταστροφῆς τῆς ὑέλου.

Ἄλλ' ἄς κάμωμεν καὶ τὸν λογαριασμὸν τοῦ Εὐπόλιδος.

Ἐν τῇ πρώτῃ ὑποθέσει, τῆς καταστροφῆς τῆς ὑέλου, δαπανῶν ἐξ φράγκα ἀπολαύει ὅ, τι καὶ πρότερον ἀπῆλαυε, τὴν χρῆσιν ὑέλου.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ, τῆς μὴ καταστροφῆς, ἤθελε δαπανῆσαι ἐξ φράγκα εἰς ὑποδήματα, καὶ ἤθελεν ἔχει καὶ ὑποδήματα καὶ ὕελον.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὐπολις ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς μέρος τῆς κοινωνίας, ἐπεταί ὅτι αὐτὴ ἡ κοινωνία ἐν συνόλῳ, ἰσοζυγίου γενομένου τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως, ἐξημιώθη τὴν ἀξίαν τῆς συντριφθείσης ὑέλου.

Ἐκ τῆς γενικεύσεως ταύτης φθάνομεν εἰς τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο συμπέρασμα—«Ἡ κοινωνία χάνει τὴν ἀξίαν τῶν ἀνωφελῶς καταστρεφόμενων πραγμάτων», καὶ εἰς τὸν ἀφορισμὸν τοῦτον προσέτι—«Τὸ φθεῖρειν, τὸ συντρίβειν, τὸ ἀσπτεύειν δὲν εἶναι ἐνίσχυσις τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας», ἢ, συντομώτερον, «Ἡ φθορὰ δὲν εἶναι ὠφέλεια».

Τί λέγετε πρὸς ταῦτα ὕμεις, οἱ αὐτόκλητοι ὑπέρχασι τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, οἱ μετὰ τοσαύτης ἀκριθείας ὑπολογίζοντες τὰ κέρδη τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας, ἀνοί Παρίσιοι ἐπυρπολῶντο, τὸσον διὰ πᾶσαν ἀνοικοδομητέαν οἰκίαν;¹

1. Οἱ τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος ὁπαδοὶ θεωροῦσιν ὡς εὐτύχημα τῆς Ἀγγλίας τὴν διὰ πυρὸς, τὸ 1666, καταστροφὴν τῶν δύο τρίτων τοῦ ἄστεως τοῦ Λονδίνου, οἷσι ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνοικοδομήσεως προήλθεν ἀπειρία εἰσοδημάτων. Τὸν δαπανηρὸν καὶ καταστρεπτικὸν πόλεμον θεωροῦσιν ὡς πηγὴν πλούτου. Εὐλογοῦσι δὲ τὰ ἐκ τῆς ὑπερτιμῆσεως τῆς καυσίμου ὕλης παρεπιθέμενα εἰς τὸν πολ-

Στενοχωροῦμαι ἀληθῶς ταρασσών τοὺς εὐφρεῖς τῶν προστατευτικῶν συλλογισμοὺς, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον ἐνεφύσησαν τὸ πνεῦμα αὐτῶν εἰς τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν. Ἀλλὰ τοὺς παρακαλῶ νὰ ἐπαναλάβωσιν αὐτοὺς, παρὰ τὴν στήλην τοῦ ὀρωμένου προσθέτοντες καὶ στήλην τοῦ μὴ ὀρωμένου.

Πρέπει νὰ σημειώσῃ καλῶς ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἐν τῷ μικρῷ δράματι, τῷ ἐνώπιόν του ἐκτυλιχθέντι, δὲν εἶναι δύο, ἀλλὰ τρία τὰ πρόσωπα. Τὸ πρῶτον εἶναι ὁ Εὐπολις, ὁ ἀναλωτῆς ἐκείνος, ὅστις, ἕνεκα τῆς συντριφθείσης ὑέλου, περιωρίσθη εἰς μίαν μόνον, ἀντὶ νὰ ἔχῃ δύο ἀπολαύσεις. Τὸ δεύτερον εἶναι ὁ ὑελοποιὸς, οὗ τινος τὴν βιομηχανίαν ἐνίσχυσε τὸ ῥῆθὲν περιστατικόν. Τὸ τρίτον εἶναι ὁ ὑποδηματοποιὸς, ἡ οἰοσδήποτε ἄλλος, οὗ τινος ἡ ἐργασία, ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ περιστατικοῦ, δὲν ἐνισχύθη. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πρόσωπον ἀφίνουσιν ἐν τοῖς παρασκηνοῖς κεκρυμμένον, καὶ ἐν τούτοις, προσωποιοῦν τὸ μὴ ὀρώμενον, εἶναι στοιχεῖον ἀναγκαῖον τοῦ προβλήματος. Τὸ πρόσωπον τοῦτο ποιεῖ ἡμῖν καταληπτὴν πόσον εἶναι παράλογον νὰ βλέπωμεν ἐν τῇ καταστροφῇ ὠφέλειαν. Αὐτὸ θέλει ἡμᾶς διδάξει ἀμέσως ὅτι οὐχ ἥττον παράλογον εἶναι νὰ βλέπωμεν ὠφέλειαν ἐν τοῖς τῶν συναλλαγῶν περιορισμοῖς, οἵτινες τελευταῖον εἶναι καταστροφῆς μερικῆς. «Ὅσον ἂν λεπτομερέστατα ἐξετασθῶσι τὰ ὑπὲρ τοῦ συστήματος ἐπιχειρήματα, θὰ εὐρεθῇ πάντοτε ἡ παράφρασις τῆς δημόδους ταύτης ῥήτρας—«Τί θὰ ἐγίνοντο οἱ ὑελοποιοὶ, ἂν δὲν ἐσυντρίβοντο ποτὲ αἱ ὕελοι!»

¹Ἐπειτα συνέζητα.

I. B.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθιερώθη ἡ ἀρχή, ὅτι ἀθέμιτος εἶναι ἡ ἐναρξίς ἐχθροπραξίων πρὸς τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, ἥτις ἐτελεῖτο ὑπὸ τῆς ὀρισμένης τῶν κηρύκων τάξεως διὰ συμβόλων· οὕτως οἱ Ἕλληνες, διὰ κηρύκων προαναγγέλλοντες τὸν πόλεμον, προσέβαλον ἀμὸν εἰς τὴν πολεμίαν δύναμιν· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ τῶν εἰρηνοφυλάκων ἐξέριπτον κατὰ τῆς πολεμίας χώρας βέλος σκληρυνθὲν καὶ καθημαγμένον· οἱ δὲ Πέρσαι ἐζήτουν διὰ τῶν κηρύκων γῆν καὶ ὕδωρ· ὁ Ἑμίρης τοῦ Λιβάνου ἐπεμψε πρὸς Λουδοβίκον τὸν Θ' τῆς Γαλλίας ὡς σύμβολον τῆς πρὸς αὐτὸν κηρύξεως τοῦ πολέμου τρία ξίφη καὶ ἐν σάβανον.

Περὶ τὸ τέλος ὅμως τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἀπῆλλαξαν αἱ δυνάμεις ἑαυτὰς πάσης ὠλαπλασιασμὸν τῶν μηχανῶν προσκόμματα, καὶ εὐχονται νὰ εἰδῶσι πάλιν διὰ τῶν χειρῶν γινόμενον καὶ δι' ἰδρωτῶν καὶ μόχθων, ὅ, τι ἀπονητὶ διὰ τῶν μηχανῶν γίνεται. Προστατευτικοὶ γίνονται οἱ ἀπαιτοῦντες μεγάλους τεχνικὰς φόρους ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ξένων προϊόντων, χάριν ἐνίσχυσεως τῆς ἐθνικῆς, ὡς λέγουσιν, ἐργασίας. Ἀπαγορευτικοὶ δὲ οἱ δι' ὑπερβάλλοντα ἐκ τῶν ξένων προϊόντων ὄφθον τὴν ἀπαχύρεσιν τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν ἀπαιτοῦντες. Ὁ Bastiat εἰρωνεύεται ἀμφοτέρους.